

Ignacy Roman Potocki

[uczeń](#)

[autor reform edukacyjnych](#)

Ur. 28.2.1750, Radzyń

Zm. 30.8.1809, Wiedeń

Dane rodziców

Eustachy Potocki

Marianna Kątska

Wychowanie i wykształcenie

Wykształcenie zdobywał w [warszawskim Collegium Nobilium pijarów](#) (1761–1765). Decyzją rodziców został przeznaczony do stanu duchownego i otrzymał kanonię kamieniecką (1765). Wkrótce [wyjechał](#) pod opieką [guwenera](#) na studia do [Rzymu](#). Jego wychowawcą został ksiądz Giovanni Brunati, agent króla [Stanisława Augusta Poniatowskiego](#). Jako drugiego [guwenera](#) mianowano Giovanniego Stefaniniego, także włoskiego duchownego pracującego w przeszłości w nuncjaturze papieskiej w Warszawie.

W Rzymie został przyjęty do [pijarskiego Kolegium Nazareńskiego](#). Przedmiotami jego nauki był głównie [język włoski](#) oraz [filozofia](#), a z czasem [prawo](#) i [teologia](#). Po śmierci obojga rodziców, pod wpływem opiekującej się nim ciotki Katarzyny Kossakowskiej, zakończył w 1768 roku edukację u [pijarów](#) i zbliżył się do [jezuitów](#), głównie za sprawą przyjaźni z Grzegorzem Piramowiczem, który wówczas był [guwernerem](#) jego krewniaków w [Rzymie](#).

W latach 1770–1771 dokończył swoją [podróż edukacyjną](#) wojażem krajoznawczym po [Italii](#), [Francji](#) i [Niemczech](#). W [Paryżu](#) utrzymywał liczne naukowe kontakty z elitą intelektualną [Francji](#). Był autorem [dziennika podróży](#) zawierającego liczne przemyślenia na tematy społeczno-ustrojowe oraz postulaty radykalnych reform społecznych, również w Rzeczypospolitej.

Etapy kariery dot. edukacji

Krótko po powrocie do kraju zaangażował się czynnie w oficjalną działalność oświatową. Został włączony do składu pierwszego kompletu członków [Komisji Edukacji Narodowej](#) w 1773 roku. Został od razu administratorem warszawskiej [Biblioteki Załuskich](#). Wkrótce przedstawił również projekt reformy edukacji: "Myśli o edukacji i instrukcji w Polsce ustanowić się mającej". Rychło wyznaczono go również jako generalnego [wizytatora](#) szkolnego na obszarze dawnych województw podlaskiego i lubelskiego. Stał się pomysłodawcą i pierwszym przewodniczącym [Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych](#) (1775). W jego projektach miało ono przygotowywać programy nauczania i podręczniki szkolne, a także dbać o informowanie nauczycieli o zaleceniach i wytycznych [Komisji Edukacji Narodowej](#).

W ramach układania projektów edukacyjnych i wprowadzania w życie reform utrzymywał ożywione relacje ze środowiskami intelektualnymi i edukacyjnymi, prowadząc obszerną korespondencję dotyczącą kwestii szkolnictwa polskiego. Wśród jego korespondentów było wielu wybitnych działaczy oświatowych ustalających szczegółowe kwestie dotyczące tej sfery: np. Grzegorz Piramowicz, Kazimierz Narbutt, Antoni Popławski, Feliks Oraczewski i inni. Dbał o wprowadzanie reform opartych na najlepszych wzorach europejskich, dążył do sprowadzania cudzoziemskich nauczycieli oraz nowo drukowanych książek. Uczestniczył w projektowaniu nowych statutów uniwersyteckich. Starał się również o ugruntowanie finansowej bazy szkolnictwa, broniąc funduszu edukacyjnego przed przeznaczeniem na cele wojskowe.

W 1790 roku zaczął kierować Departamentem Szkół Pijarskich, mając w swojej bezpośredniej pieczy szkolnictwo tego [zakonu](#)

Swoją kilkunastoletnią działalność edukacyjną zakończył w 1791 roku w związku z powołaniem go do składu Straży Praw.

Fakty z życia osobistego

Był wybitnym działaczem obozu patriotycznego, zwolennikiem reform i odbudowy państwa. Był żonaty z Elżbietą z Lubomirskich. Pozostawił wiele pism i bogate zbiory biblioteczne.

Żył w [XVIII-XIX wieku](#).

Bibliografia

Podmiotowa

1. Archiwum Główne Akt Dawnych, Warszawa, Archiwum Publiczne Potockich, 279a., – *listy do Ignacego Potockiego (kilkaset jednostek archiwalnych)*.
2. *Korespondencja Ignacego Potockiego w sprawach edukacyjnych (1774-1809)*, oprac. B. Michalik, Wrocław- Warszawa- Kraków- Gdańsk, 1978.
3. Ignacy Potocki, *Dzienniki i listy z podróży po Europie (1765-1771)*, Wstęp i opracowanie: A. Kucharski, [w:] *Staropolskie podróżowanie*, red. B. Rok, F. Wolański, Kraków, 2016.

Przedmiotowa

1. Z. Janeczek, *Ignacy Potocki marszałek wielki litewski (1750-1809)*, Katowice, 1992.
2. Z. Zielińska, „Potocki Roman Ignacy Franciszek”, *Polski Słownik Biograficzny*, t. 28, Wrocław- Warszawa- Kraków- Gdańsk- Łódź, 1984-1985.

